

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2021

Krejčí Dominik

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra politologie

Latinskoamerická korupce v kontextu veřejného mínění

Autor: Dominik Krejčí

Studijní program: B 6701 Politologie

Studijní obor: 6701R008 / Politologie

Vedoucí práce: Mgr. Milan Školník

Hradec Králové 2021

Zadání bakalářské práce

Autor: Dominik Krejčí

Studium: F14BP0075

Studijní program: B6701 Politologie

Studijní obor: Politologie

Název bakalářské práce: **Latinskoamerická korupce v kontextu veřejného mínění**

Název bakalářské práce AJ: Latin American corruption in the context of public opinion

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Korupce je velmi specifický sociální jev, jež přitahuje akademickou pozornost hned v několika odborných debatách, ať už jde např. o vliv korupce na ekonomiku, důvěru, anebo politickou participaci. V Latinské Americe korupční kauzy vedly k abdikaci či přímo k impeachmentu hned několika hlav států. Předpokladem je, že ať už velká korupce v podobě korupčních skandálů, anebo malá korupce ve formě úplatkářství, má potenciál promítnout se ve výsledcích průzkumů veřejného mínění. Práce si proto klade za cíl prozkoumat možné dopady korupce na latinskoamerickou občanskou společnost, a to v kontextu veřejného mínění. Pracováno tedy bude s daty na individuální úrovni. K tomu poslouží databáze AmericasBarometer, Latinobarometro a Global Corruption Barometer. Předpokládá se využití statistických metod jako je logistická a lineární regresní analýza.

Klíčová slova: *korupce, občanská společnost, skandály, úplatkářství, vnímání*

Ares, M. and Hernández, E. (2017) 'The corrosive effect of corruption on trust in politicians: Evidence from a natural experiment?', *Research {& Politics*, 4(2). doi: 10.1177/2053168017714185.

Avenburg, A. (2017) 'Corruption, accountability and citizen participation in protests in Latin America?', *Revista Debates*. Universidade Federal do Rio Grande do Sul, IFCH-PPG em Ciencia Política, 11(3), p. 11.

Balán, M. (2011) 'Competition by Denunciation: The Political Dynamics of Corruption Scandals in Argentina and Chile?', *Comparative Politics*, 43(4), pp. 459-478. doi: 10.5129/001041511796301597.

Bonifácio, R. and Paulino, R. (2015) 'Corruption and Political Participation in the Americas and the Caribbean?', *Brazilian Political Science Review*, 9(2), pp. 54-80. doi: 10.1590/1981-38212014000200011.

Haman, M. (2019) 'The Colombian Anti-Corruption Referendum: Why It Failed?', *Colombia Internacional*. Autorización de autores para publicar los artículos en medio impreso y ?, (100), pp. 175-199. doi: 10.7440/colombiaint100.2019.08.

Morris, S. D. (2008) 'Disaggregating corruption: A comparison of participation and perceptions in Latin America with a focus on Mexico?', *Bulletin of Latin American Research*, 27(3), pp. 388-409. doi: 10.1111/j.1470-9856.2008.00276.x.

Pérez-Liñán, A. (2007) *Presidential Impeachment and the New Political Instability in Latin America*. Cambridge: Cambridge University Press. doi: 10.1017/CBO9780511510335.

Praino, R., Stockemer, D. and Moscardelli, V. G. (2013) 'The lingering effect of scandals in congressional elections: Incumbents, challengers, and voters?', *Social Science Quarterly*, 94(4), pp. 1045-1061. doi: 10.1111/ssqu.12046.

Školník, M. (2019) 'Není korupce jako korupce: vnímání a zkušenost ve vztahu k politické participaci?', *Acta Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni. Západočeská univerzita v Plzni*, 11(2), pp. 22-39. doi: <https://doi.org/10.24132/actaff.2019.11.2.2>.

Školník, M. (2020) 'The Effects of Corruption on Various Forms of Political Participation in Colombia?', *Latin American Policy*, 11(1). doi: 10.1111/lamp.12180.

Solé-Ollé, A. and Sorribas-Navarro, P. (2018) 'Trust no more? On the lasting effects of corruption scandals?', *European Journal of Political Economy*, 55, pp. 185-203. doi: 10.1016/j.ejpoleco.2017.12.003.

Garantující pracoviště: Katedra politologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Milan Školník

Datum zadání závěrečné práce: 17.9.2015

Tímto bych velice rád poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Milanu Školníkovi za ochotu, cenné rady a připomínky v souvislosti se zpracováním bakalářské práce

Anotace

Krejčí, Dominik. 2021. *Latinskoamerická korupce v kontextu veřejného mínění*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta, Katedra politologie. Bakalářská práce.

Operace “mytí auta” je rozsáhlý případ korupce, který má dopad na podstatnou část latinskoamerického regionu. Korupce se týkala státních zaměstnanců, kteří dostávali úplatky výměnou za výhodné stavební smlouvy. Cílem této práce je zjistit, jak korupce ve veřejné správě ovlivnila důvěru v národní vlády v 10 jihoamerických státech. Byla provedena regresní analýza na základě dat na individuální úrovni z databáze Latinobárometro. Výsledky analýzy odhalily, že vnímání korupce týkající se prezidenta a jeho úředníků snižuje institucionální důvěru ve všech státech. Vnímání korupce u daňových úředníků však snižuje důvěru v národní vlády pouze v některých státech. Vnímání korupce mezi úředníky obecně bylo patrné pouze ve dvou státech. V Brazílii korupce mezi úředníky snižuje důvěru, zatímco v Paraguayi nastává opak. Alarmující je také zjištění, že pouze zanedbatelné procento respondentů vnímá svou vládu jako důvěryhodnou.

Klíčová slova: korupce, vláda, důvěra v instituce, státní zaměstnanci, Jižní Amerika

Annotation

Krejčí, Dominik. 2021. *Latin American corruption in the context of public opinion*. Hradec Králové: University of Hradec Králové, Philosophical Faculty, Department of political science. Bachelor thesis.

Operation Car Wash is an extensive corruption case affecting a substantial part of the Latin American region. The corruption involved public servants who received bribes in exchange for profitable construction contracts. The aim of this work is to determine how corruption in public administration affected trust in national governments in 10 South American states. A regression analysis was performed based on individual-level data from the Latinobárometro database. The results of the analysis revealed that perceptions of corruption involving the president and his/her officials reduce institutional confidence in all states. However, perceptions of corruption involving tax officials reduce confidence in national governments only in some states. Perceptions of corruption among civil servants in general were apparent in only two states. In Brazil, corruption among civil servants reduces confidence, while in Paraguay the opposite occurs. It is also alarming to find that only a negligible percentage of respondents perceive their government as trustworthy.

Keywords: corruption, government, institutional trust, public servants, South America

Obsah

Úvod.....	1
Obrázek 1 – mapa míry korupce v regionu Jižní Ameriky dle Indexu vnímání korupce (Corruption Perceptions Index).....	4
Tabulka 1 - Světové umístění jihoamerických zemích dle Indexu vnímání korupce.....	5
Teorie	6
Veřejné mínění.....	6
Důvěra.....	6
Institucionální důvěra.....	6
Korupce.....	7
Souvislost mezi důvěrou a korupcí	7
Stručný přehled literatury.....	8
Hypotézy	9
Metodologie a data.....	9
Závisle proměnná.....	10
Nezávisle proměnné.....	10
Kontrolní proměnné	10
Tabulka 2 – popis proměnných	12
Modely	13
Analýza	14
Výsledky průzkumů veřejného mínění	14
Graf 1 - Důvěra v národní vládu	14
Graf 2 - Vnímání míry korupce u prezidenta a úředníků z úřadu prezidenta.....	15
Graf 3 - Vnímání míry korupce mezi daňovými úředníky.....	16
Graf 4 - Vnímání míry korupce mezi státními úředníky obecně.....	17
Regresní modely	18
Tabulka 3 - Regresní analýza (fixní efekt).....	18
Tabulka 4 - Regresní analýza (separované modely 5 zemí).....	20
Tabulka 5 – Regresní analýza (separované modely dalších 5 zemí).....	21
Závěry	24
Možné směry pro budoucí výzkum.....	26
Prameny a literatura	27

Úvod

V současné vědecké literatuře existuje několik velkých debat o korupci a jejich dopadech.

Velmi diskutovanou otázkou je korupce ve vztahu k občanské společnosti, a to z pohledu náchylnosti jednotlivců ke korupčním praktikám, sledují se rozdíly mezi občanskými společnostmi, resp. kulturami, stejně tak se výzkumy zabývají tím, jak se společnost s korupcí vypořádává (Mukum Mbaku 1999; Matic 2017; Zakaria 2013; Themudo 2013; Belloni 2012; Eigen 2013; Orjuela 2014; Grozdanić and Martinović 2012; Jenkins 2007; Abdallah et al. 2014; Podol'nyj and Podol'naja 2014; Achwan 2014; Rinaldi, Feichtinger, and Wirl 1998; Ageeva et al. 2016)

Dále je možné pokračovat u dopadu korupce na ekonomiku, ať už na národní nebo globální úrovni (Nwabuzor 2005; Mo 2001; Drury, Kriekhaus, and Lusztig 2006; Rose-Ackerman 2006; Haque and Kneller 2005; Olson, Rodrik, and Rose-ackerman 1997; Wei 1999; Lalountas, Manolas, and Vavouras 2011; Aidt 2009; Seyf 2001; Blackburn, Bose, and Haque 2010; Leff 1964; Beenstock 1979; Nye 1967; Robinson 1998; Enweremadu 2013; Rontos et al. 2019; Azevedo et al. 2018; Wang 2020; Požega, Crnković, and Sučić 2011; Tsaturyan and Bryson 2010; Zouaoui et al. 2018; Igiebor 2019; Wisitsuwan and Chintrakarn 2012).

Otázka, jak korupce ovlivňuje politickou účast občanů - například zda korupce vede k vyšší volební účasti nebo zda korupce odrazuje voliče od účasti ve volbách je také v popředí akademického zájmu (Caillier 2010; Chong et al. 2015; Xezonakis, Kosmidis, and Dahlberg 2016; Riera et al. 2013; Peters and Welch 1980; Praino, Stockemer, and Moscardelli 2013; Stockemer 2013; McCann and Domínguez 1998; Carreras and Vera 2018; Sundström and Stockemer 2015; Pattie and Johnston 2012; Bonifácio and Paulino 2015; Stockemer, LaMontagne, and Scruggs 2013; Inman and Andrews 2015; Costas-Perez 2014; Neshkova and Kalesnikaite 2019; Kostadinova 2009; De Vries and Solaz 2017; Kostadinova and Kmetty 2019; Dahlberg and Solevid 2016).

Výzkum korupce a jejího dopadu na důvěru, ať už interpersonální, anebo institucionální, se v posledních letech ve vědecké literatuře objevuje také poměrně často (Bowler and Karp 2004; Clausen, Kraay, and Nyiri 2011; Thomas 1998; Schneider 2003; Anderson and Tverdova 2003; Hakhverdian and Mayne 2012;

Morris and Klesner 2010; Radin 2013; Nunkoo et al. 2018; Tankebe 2010; Weng et al. 2015; Semukhina and Reynolds 2014; Habibov, Afandi, and Cheung 2017; McAllister 2014; Ares and Hernández 2017; Punyaratabandhu 2008; Richey 2010; Zhang and Kim 2018; Solé-Ollé and Sorribas-Navarro 2018; Pellegata and Memoli 2016).

To však nelze říct o výzkumu, který by se zaměřoval pouze na korupci ve veřejné správě a jejímu dopadu na institucionální důvěra. Veřejná správa přitom je nedílnou součástí každého státu. Fungování státu závisí v zásadě na službě jeho úředníků. Pokud jsou úředníci veřejností vnímáni jako zkorumpovaní, je třeba se ptát, zda to ovlivní i důvěru ve vládu jako takovou. Státní úředníci jsou přímo podřízeni vládě coby vykonavatelé státní vůle. Vláda je přijímá, povyšuje, stanoví jejich platy, zřizuje jim nové úředy nebo rozšiřuje ty stávající. Pro fungování občanské společnosti je důležitá důvěryhodná vláda. Pokud lidé nedůvěřují svým vládcům, nemají důvod důvěřovat politickému procesu ze kterého vychází politická reprezentace, jež určuje pravidla, na základě nichž jsou státní úředníci vybíráni.

Výzkum zaměřený na korupci a důvěru ve státní úředníky v jihoamerickém regionu je více než aktuální. Jde o region, kde převládá korupce ve státní sféře a na nejvyšších úrovních politiky. Politickou scénu v tomto regionu již otrásl mnoho korupčních skandálů (France-Presse 2018; Tegel 2018). Rozsáhlý případ korupce týkající se stavebního giganta Odebrecht je nedávným příkladem. Přestože je Odebrecht brazilská společnost působící v jiných zemích, dopad tohoto korupčního případu ovlivnil prakticky celý jihoamerický region. Jen v Brazílii vedlo odhalení 1 miliardy dolarů za provize vyplacené státním zaměstnancům za lukrativní stavební smlouvy k obžalobě prezidentky Dilmy Rousseffové a krátkému působení jejího nástupce Michela Temera. Bývalý prezident Luis Inácio Lula da Silva dokonce šel do vězení a bylo mu zabráněno kandidovat v roce 2018. Pokud jde o regionální působnost a stavební kontrakty uzavřené Odebrechtem, tak státy v Jižní Americe, včetně Chile, Ekvádoru, Venezuely a Peru, byly zapojeny do korupce, se skandálem, který postihl tři prezidenty. Uvádí se, že za sjednání více než stovky smluv bylo za úplatky vyplaceno až 800 milionů dolarů (GIS editorial staff 2019).

Cílem této práce proto je zjistit, zda a jak vnímání korupce ovlivňuje důvěru v národní vlády v jihoamerických zemích.

Významným přínosem práce je rozlišení různých forem korupce, v tomto případě na úrovni státních úředníků. Korupce je široký pojem, který je třeba dále specifikovat, protože jeho formy se mohou projevovat různými způsoby, jak naznačují někteří autoři, kteří studovali dopady korupce na politickou participaci (Bonifácio and Paulino 2015; Školník 2020b, 2020a; Neshkova and Kalesnikaitė 2019).

Práce je dělena do několika částí. V první teoretické části jsou představeny pojmy jako je veřejné mínění, korupce, důvěra a nastíněn předpokládaný vztah mezi oběma fenomény. V metodologické části je vysvětlen postup analýzy, představeny metody a data, se kterými je pracováno spolu s proměnnými v regresních modelech. Ve třetí analytické části, jsou nejprve interpretovány čtyři deskriptivní grafy vycházející z výsledků průzkumů veřejného mínění a vzápětí na to prezentovány výsledky statistických analýz na základě sestavených regresních modelů, a to jak modelu, ve kterém jsou zahrnuty všechny zkoumané státy Jižní Ameriky, tak samostatných regresních modelů.

Obrázek 1 – mapa míry korupce v regionu Jižní Ameriky dle Indexu vnímání korupce (Corruption Perceptions Index)

Obrázek znázorňuje čím tmavší zbarvení (do rudé barvy), tím větší míra korupce. Naopak čím světlejší zbarvení (do žluté barvy), tím menší míra korupce v zemi dle Indexu vnímání korupce Transparency International.

Tabulka 1 - Světové umístění jihoamerických zemí dle Indexu vnímání korupce

	Argentina	Bolívie	Brazílie	Chile	Kolumbie	Ekvádor	Paraguay	Peru	Uruguay	Venezuela
Hodnota Indexu vnímání korupce	45	31	35	67	37	38	28	36	71	16
Pořadí země v žebříčku (celkem 198 zemí)	66	123	106	26	96	93	137	101	21	173

Jak znázorňuje tabulka 1, tak státy Jižní Ameriky z pohledu vnímání korupce jsou velmi rozmanité. Nachází se tam země, jako je Uruguay a Chile, které mají jen minimální problémy s korupcí. Pomyslný střed může představovat Argentina nebo Ekvádor. Na konci žebříčku míry korupce je v tomto regionu Paraguay a Venezuela.

Agregovaný index vnímání korupce (CPI) je sice jedním z nejběžnějších indikátorů, kterými se měří korupce (Naxera 2015; Canache and Allison 2010; Magyar and Madlovics 2019), nicméně vzhledem k jeho častému využívání je v práci nakládáno s údaji o vnímání korupce na individuální úrovni. Protože pouze údaje na individuální úrovni nejlépe zachycují postoje veřejnosti, na rozdíl od Indexu vnímání korupce (CPI) Transparency International, který zahrnuje především názory byznysmenů a odborníků z vybraných zemí. Proto tato práce využije datový soubor Latinobárometro, který poskytuje data na individuální úrovni, a to jak o korupci, tak o důvěře v jednotlivých institucích. Použity byly nejaktuálnější údaje z rozsáhlého průzkumu veřejného mínění provedeného v roce 2018 v latinskoamerických státech.

Teorie

Veřejné mínění

„Výzkum veřejného mínění bývá obvykle chápán jako zvláštní druh sociologického výzkumu, který nezkoumá sociální jevy, vztahy a procesy v celé jejich šíři a hloubce, nýbrž se omezuje na zachycení obsahů vědomí nějaké populace – tj. názorů a postojů“ (Šubrt 1998, 95). Jedná se o „určitý soubor pravidel a zákonů přijatých společností (nebo určitou společenskou skupinou), velmi často nepsaných, které jako by visely ve vzduchu a určují chování individua. Veřejnost používá tohoto souboru jen k tomu, aby jej upevnila ve vědomí lidí“ (Grušín 1972, 74).

Důvěra

Existuje mnoho definic důvěry (Blomqvist 1997). Lze ji charakterizovat následujícími slovy: „Důvěra je založena na teorii jednotlivce o tom, jak bude v budoucnu vystupovat jiná osoba, stejně jako funkce současných a předchozích tvrzení této cílové osoby, ať už implicitních nebo explicitních, o tom, jak se bude chovat (Good 1988, 33). Důvěra je zásadní pro fungování společnosti obecně, protože důvěra v lidi, ve skupinu lidí nebo v instituce usnadňuje akce ve společnosti a spolupráci mezi jejími členy.

Institucionální důvěra

V poslední době se pozornost sociálních věd stále více zaměřuje na institucionální důvěru, která je podmnožinou důvěry (Cantú and Hoyo 2017; Fabio 2017; Habibov et al. 2019; Ishiyama et al. 2018). Institucionální důvěra v zásadě slouží jako náhrada mezilidské důvěry v situacích, kdy neexistuje přímá osobní zkušenost (Hardin 1991; Zucker 1986). Příkladem institucionální důvěry je vztah mezi občany a vládou, protože samozřejmě ne každý člen vlády má přímou osobní zkušenost s miliony lidí žijících v jeho státě. Institucionální důvěru lze definovat jako „specifický typ důvěry mezi osobou a sociální institucí“, v tomto případě mezi občany a národní vládou (Smith 2011, 80). Tento typ vertikální důvěry je jednou ze základních složek sociální soudržnosti a zajišťuje legitimitu reprezentativní vlády. Protože institucionální důvěra spojuje občany s institucemi,

kteřé je mají zastupovat, zvyšuje legitimitu i účinnost demokratické vlády (Čermák and Stachová 2010).

Korupce

Korupci lze definovat jako „zneužití svěřené moci pro soukromý zisk“ (Transparency International 2020). Existuje několik druhů korupce, jako je podvod, zpronevěra, zvýhodňování, protekce, patronáž nebo vydírání. Nejběžnějším typem korupce v Jižní Americe, jak dokazuje počet úplatků vyplacených v celém regionu v případě korupce v Odebrechtu, je však úplatkářství (Amundsen 2019).

Souvislost mezi důvěrou a korupcí

Existují dva teoretické přístupy, které se pokoušejí vysvětlit směr korupce ve vztahu k důvěře, tedy zdali má korupce pozitivní účinek v tom, že má potenciál zvýšit důvěru občanů v politické instituce, nebo naopak v tom, že ovlivňuje institucionální důvěru negativně, například snížením důvěry občanů v národní vládu (Zhang and Kim 2018). Argumentem pozitivního účinku korupce na důvěru je to, že korupce může pomoci udržet politický systém, zejména v nestabilních státech a rozvojových zemích, poskytnutím výhod politickým příznivcům, což může vést ke zvýšení politické loajality a důvěry ve vládu. Korupce navíc může snížit zdroje politického násilí, a tím podpořit sociální integraci, která je důležitá pro důvěru (Bayley 1966; Pharr and Putnam 2000). Teoretickým argumentem pro negativní vztah mezi korupcí a důvěrou je, že korupce má potenciál obětovat veřejný zájem, a tím snížit schopnost vlády spravovat veřejné záležitosti spravedlivě a efektivně. To také znamená, že korupce snižuje schopnost státních úředníků poskytovat veřejné statky a služby občanům, což vede k narušení důvěry veřejnosti ve vládu a systém veřejné správy jako takový. Jde o to, že vládní subjekty by měly být důvěryhodnými poskytovateli veřejných služeb, protože poskytují služby, které občané nemohou získat na volném trhu za stejných podmínek. Pokud jsou státní zaměstnanci zkorumpováni, odchýlí se od občanských hodnot a očekávání, a vyloučí občany z veřejných služeb. Korupce tak podkopává samotné základy veřejné služby, protože vede k neefektivní,

neúčinné a nedůvěryhodné vládě a zároveň vytváří nekontrolovatelné prostředí, v němž dominují soukromé zájmy a klientelistické vazby (Warren 2015).

Stručný přehled literatury

Výzkum provedený v 16 zemích, s individuálními daty z Mezinárodního programu sociálního průzkumu, za pomoci Indexu vnímání korupce Transparency International ukázal, že lidé s vyšším vnímáním korupce mají menší pravděpodobnost, že budou úředníkům důvěřovat (Anderson and Tverdova 2003). Další výzkum, provedený v roce 2003 s údaji na úrovni jednotlivců z databáze East Asia Barometer se zaměřením na asijské státy, následoval s podobnými závěry: Vnímání korupce mělo negativní dopad na důvěryhodnost vlád (Chang and Chu 2006). Vědecký článek zaměřený výhradně na mexické respondenty, vycházející také z rozsáhlého průzkumu veřejného mínění, dospěl k závěru, že vnímání korupce má negativní dopad na důvěru v politické instituce (Morris and Klesner 2010). Španělská práce publikovaná v roce 2013 rovněž ověřila teoretické argumenty o negativním vztahu mezi korupcí a politickou důvěrou: Tam, kde španělští respondenti vnímali veřejnou správu a politický systém jako zkorumpované, docházelo ke snížení důvěry ve vládu (Villoria, Van Ryzin, and Lavena 2013). S využitím údajů z průzkumu organizace Světové hodnoty zveřejněný v roce 2014 další vědecký článek tvrdil, že důvěra občanů k institucím klesá s růstem vnímání korupce (Bauhr and Grimes 2014). Teoretický argument, že korupce vede k nedůvěře ve vládu, byl v praxi prokázán také jednou z nejnovějších studií provedených v postkomunistických zemích (Habibov, Afandi, and Cheung 2017).

V latinskoamerických zemích není prezident pouze hlavou státu, ale také hlavou vlády. V této funkci je de facto šéfem veřejné správy. Úředníci úřadu vlády jsou vnímáni jako blízcí prezidentovi. Tito nejvyšší úředníci mají přímý přístup k členům vlády, kteří rozhodují na úrovni ministerstev například o tom, která společnost dostane vládní zakázku. Veřejné finance obecně nabízejí největší prostor pro korupci. Kromě toho existuje riziko, že ti, kdo spravují a vybírají daně, nebudou s občany zacházet stejně bez ohledu na jejich sociální postavení nebo kontakty, což samo o sobě vytváří korupční prostředí. Na korupci ve veřejné správě je tedy třeba pohlížet nejen z pohledu státních úředníků obecně, ale také z

pohledu nejvyšších pozic - prezidenta a jeho okolí, a také z pohledu daňových úředníků, kteří spravují veřejné finance.

Hypotézy

Vzhledem k teoretickému rámci, převládající literatuře i výše uvedeným argumentům jsou v této práci formulovány tři hypotézy, které odrážejí různé typy státních úředníků:

H1: Čím více se prezident a jeho úředníci podílejí na korupčních činech, tím nižší je důvěra v národní vládu.

H2: Čím více daňových úředníků je zapojeno do korupčních činů, tím nižší je důvěra v národní vládu.

H3: Čím více státních úředníků obecně je zapojeno do korupčních činů, tím nižší je důvěra v národní vládu.

Metodologie a data

Tato práce využívá data z Latinobárometro, soukromé neziskové organizace se sídlem v Santiagu de Chile. Jednou z výhod použití těchto dat je, že Latinobárometro je stabilní společnost, která provádí průzkumy veřejného mínění a zpracovává data už od roku 1995. Průzkumy se provádějí v osmnácti zemích Latinské Ameriky. V Latinské Americe pouze AmericasBarometer může soutěžit s Latinobárometro, pokud jde o velikost průzkumů (počet respondentů). Podobné organizace na jiných kontinentech zahrnují Eurobarometr, Asiabarometr nebo Afrobarometr. Tazatele z Latinobárometro zajímají názory respondentů na otázky týkající se pojmů jako je demokracie, ekonomika, společnost atd. Sledovány jsou názory, postoje a chování respondentů na různá témata. Další nespornou výhodou komplexnosti dotazníků je, že obsahují konkrétní otázky týkající se důvěry v jednotlivé instituce a vnímání korupce ve veřejné správě. A konečně, připravenost dat je také nespornou výhodou. Formulace výběru možných odpovědí, stejně jako způsob zpracování dat, totiž umožňuje výzkumníkovi pracovat s daty přímo bez nutnosti dalších úprav. Průzkumy veřejného mínění se obvykle provádějí každé dva roky. V této práci jsou použity nejnovější údaje z

posledního dotazníkového šetření, které bylo provedeno v roce 2018 a zveřejněno ve druhé polovině roku 2019 (Latinobarómetro 2019).

Závisle proměnná

Závislou proměnnou byla důvěra v národní vládu. Tato práce sledovala, zda a jakým směrem byla tato proměnná ovlivněna jednotlivými proměnnými korupce. Otázka nabídla čtyři odpovědi (od 1, což znamená „hodně důvěry“, až po 4, což znamená „žádná důvěra“).

Nezávisle proměnné

Z hlediska dopadu na důvěru v instituce byly testovány tři nezávislé proměnné související s korupcí. Prvním z nich je vnímání míry korupce u prezidenta a jeho přímých úředníků. Druhou nezávislou proměnnou je vnímání míry korupce mezi daňovými úředníky. Poslední nezávislá proměnná, u které byli respondenti požádáni o vyjádření vnímané míry korupce, se obecně týká zaměstnanců veřejné správy. Tato otázka tedy zahrnuje veřejnou správu jako celek (policisté a úředníci samosprávy jsou z otázky vyloučeni, stejně jako výše uvedení prezidenti a úředníci daňových úřadů, protože jsou součástí samostatných otázek nabízených v dotazníku). U všech tří nezávislých proměnných byli respondenti dotázáni, kolik úředníků tohoto typu bylo zapojeno do korupčních praktik. Na výběr bylo ze čtyř odpovědí (od 1, což znamená „Žádná“, až po 4, což znamená „Vše“).

Kontrolní proměnné

Do výzkumu byla zahrnuta řada kontrolních proměnných. Jedná se o proměnné, které se objevují ve vědecké literatuře a které mají také potenciál ovlivnit důvěru institucí (Van Ryzin 2007).

Byly zastoupeny standardní socioekonomické proměnné, jako je věk respondenta, pohlaví nebo nejvyšší dokončené vzdělání.

Rovněž byla zkoumána ekonomická situace respondentů a jejich rodin (1 představuje „Je to dost, můžeme ušetřit“, zatímco 4 představuje „Nestačí, máme velké problémy“).

Stejně jako spokojenost se životem (1 představuje „Velmi spokojen“, zatímco 4 představuje „vůbec není spokojen“) (Cook and Gronke 2005).

Pokud jsou respondenti nespokojeni, mohou vinit vládu ze své negativní osobní situace, protože vidí vládu odpovědnou za životy jejích občanů (Torcal 2014).

Totéž platí pro spokojenost s demokracií v zemi. Vláda je instituce, která může významně ovlivnit činnost represivních sil, svobodu projevu a tisku, soutěžení ve volbách a další kritéria charakterizující demokracii. V tomto případě si respondenti mohli vybrat od 1 po „velmi spokojeni“ po 4 pro „vůbec ne spokojeni“ (Laegreid 2016).

V poslední řadě byl vyvolán názor respondentů na současný stav ekonomiky v zemi. Vláda, která je součástí exekutivy, má nejvíce nástrojů ke zlepšení národní ekonomiky a z pohledu respondentů může být považována za plně odpovědnou za národní ekonomickou situaci. Respondenti si mohli vybrat z řady odpovědí, od 1, což znamená „velmi dobrá“, až po 5, což znamená „velmi špatná“ (Espinal, Hartlyn, and Kelly 2006).

Poslední kontrolní proměnnou byla mezilidská důvěra. Pokud si lidé navzájem nedůvěřují, může se to negativně projevit na důvěře ve vládu (Brehm and Rahn 1997; Keele 2007). Průzkum zde nabídl dvě odpovědi: 1, což znamená „Jeden může důvěřovat většině lidí“, nebo 2, což znamená „Člověk nikdy nemůže být příliš opatrný při jednání s ostatními“.

Tabulka 2 – popis proměnných

Proměnné	Popis
Závisle proměnná	
Důvěra v národní vládu	Podívejte se prosím na tuto kartu a řekněte mi, jakou máte důvěru v každou z následujících skupin / institucí. Řekli byste, že máte hodně důvěry (1), nějakou důvěru (2), málo důvěry (3) vůbec žádnou důvěru (4) v národní vládu?
Nezávisle proměnné	
Korupce - úředníci prezidenta	Kolik z následujících skupin lidí je podle vás zapojeno do korupčních aktivit? Prezident a jeho úředníci. Nikdo (1), někteří (2), skoro každý (3) všichni (4)
Korupce - daňoví úředníci	Kolik z následujících skupin lidí je podle vás zapojeno do korupčních aktivit? Úředníci národního daňového úřadu. Nikdo (1), někteří (2), skoro každý (3) všichni (4)
Korupce - státní úředníci	Kolik z následujících skupin lidí je podle vás zapojeno do korupčních aktivit? Státní úředníci. Nikdo (1), někteří (2), skoro každý (3) všichni (4)
Kontrolní proměnné	
Spokojenost se životem	Obecně lze říci, že jste se svým životem spokojen? Řekl byste, že jste ...? Velmi spokojen (1), Docela spokojen (2), Ne příliš spokojen (3), Nespokojen (4)
Spokojenost s demokracií	Obecně byste řekli, že jste velmi spokojeni, docela spokojeni, ne příliš spokojeni nebo nespokojeni s fungováním demokracie v (zemi)? Velmi spokojen (1), Docela spokojen (2), Ne příliš spokojen (3), Nespokojen (4)
Osobní ekonomická situace	Umožňuje vám plat, který dostáváte, a váš celkový rodinný příjem uspokojivě pokrýt vaše potřeby? Které z následujících tvrzení nejlépe popisuje vaši situaci? Je to dost, bez problému vyjdeme (1), Je to dostatečné, nemáme velké problémy vyjít (2), Nestačí to, máme

	problémy vyjít (3), Vůbec to nestačí, máme velké problémy vyjít (4)
Ekonomická situace země	Jak byste popsal současnou ekonomickou situaci země? Řekl byste, že je ...? Velmi dobrá (1), Dobrá (2), Průměrná (3), Špatná (4), Velmi špatná (5)
Mezilidská důvěra	Obecně řečeno, řekli byste, že můžete důvěřovat většině lidí, nebo že nikdy nemůžete být důvěřiví při jednání s ostatními? Můžu důvěřovat většině lidí (1), nikdy nemůžu být příliš opatrný při jednání s ostatními (2)
Stáří	Věk respondenta 16 - 100 let
Pohlaví	Pohlaví respondenta Muž (1) Žena (2)
Vzdělání	Jaké máte vzdělání? Jaký byl poslední rok školy, který jste dokončil? Bez vzdělání, 1 rok, 2 roky, 3 roky, 4 roky, 5 let, 6 let, 7 let, 8 let, 9 let, 10 let, 11 let, 12 let, neúplná univerzita, dokončená univerzita, střední škola / akademie / Neúplné technické vzdělání, střední škola / akademie / úplné technické vzdělání
Zdroj: Latinobarometro 2018 – dotazníky	

Modely

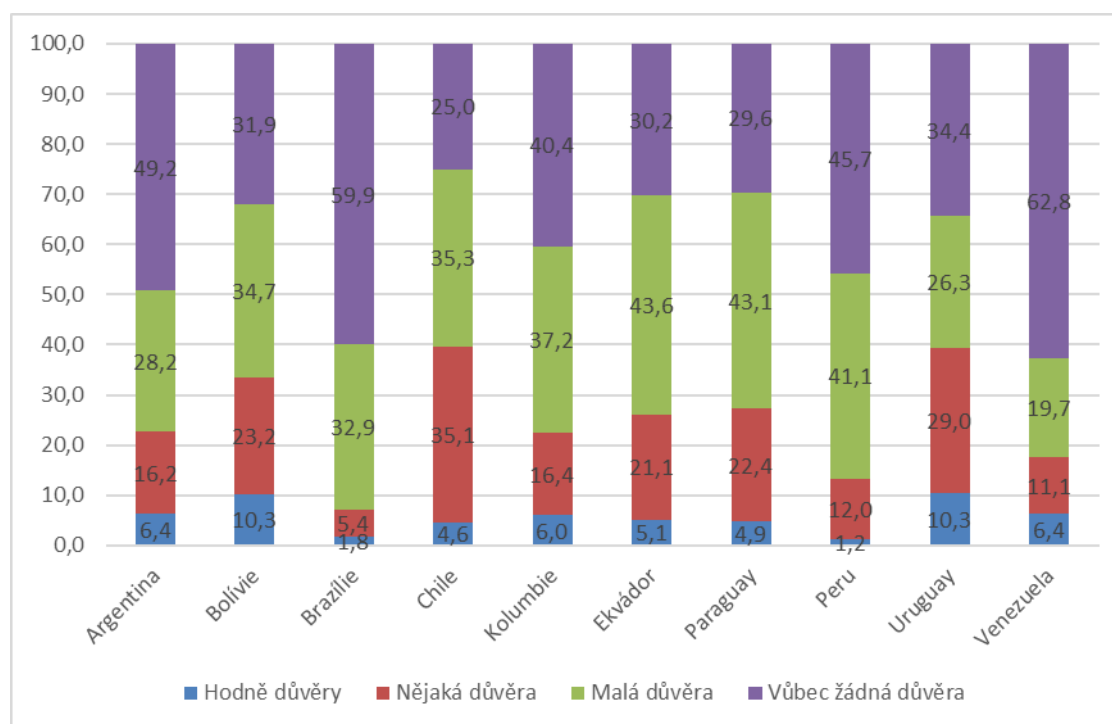
Pro účely naplnění cíle práce je provedena lineární regresní analýza a sestaven model s fixním efektem s fiktivními proměnnými pro jednotlivé země. Navíc je sestaveno 10 samostatných regresních modelů, přičemž jeden model představuje jednu zemi s cílem zachytit různé situace v různých zemích Jižní Ameriky. Hierarchický (víceúrovňový) model není sestaven, protože práce pracuje výhradně s daty na individuální úrovni. Někteří autoři navíc vnímají hierarchické modely jako metodologicky problematické. Problém spočívá v počtu případů. Hierarchické modely se doporučují, pokud je ve výzkumu zahrnuto alespoň 30 případů (Kreft 1996; Maas and Hox 2005; Snijders and Bosker 1996). Protože v této práci je zahrnuto pouze 10 zemí, podmínku není možné splnit, a proto jsou sestaveny samostatné modely. Data pro sestavení modelů jsou vážena.

Analýza

Výsledky průzkumů veřejného mínění

Nejprve budou nabídnuty tři grafy týkající se výsledků průzkumů veřejného mínění v deseti jihoamerických státech. Půjde o důvěru v národní vlády, vnímání korupce u prezidenta a jeho nejbližších úředníků, vnímání korupce u daňových úředníků a nakonec vnímání korupce u zaměstnanců veřejné správy obecně. Následně budou interpretovány regresní modely. Nejdříve model s fixním efektem, který zahrnuje všechny země, a pak separované regresní modely pro každou zemi zvlášť.

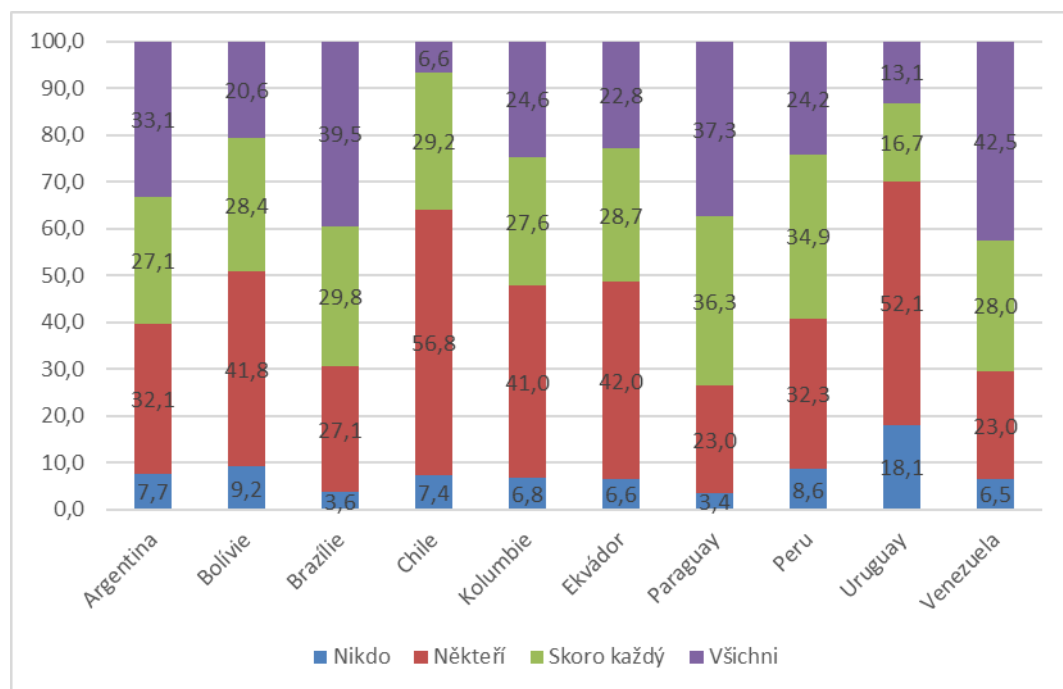
Graf 1 - Důvěra v národní vládu

Z grafu 1 je zřejmé, že ve všech jihoamerických zemích má důvěru ve vládu jen zanedbatelné procento respondentů. Žádná jihoamerická vláda tedy nemá plnou důvěru svých obyvatel. V ekonomicky vyspělých zemích, jako je Chile a Uruguay, má asi třicet procent respondentů nějakou důvěru v národní vládu, což je nejvyšší hodnota ve srovnání s ostatními státy. Tyto dva státy navíc hodnotí největší protikorupční organizaci Transparency International jako

nejméně zkorumpované v latinskoamerickém regionu (Transparency International 2019b, 2019c). Naopak největší procento respondentů, kteří tvrdí, že nemají vůbec žádnou důvěru v národní vládu, lze nalézt v nejvíce zkorumpovaných dle zemích dle Indexu vnímání korupce, jako je Venezuela a Brazílie (Transparency International 2019d, 2019a). V těchto zemích více než polovina všech respondentů odpověděla „vůbec žádná důvěra“. Argentina, Peru a Kolumbie následují jako další státy s nedůvěryhodnými vládami. V těchto zemích více než třetina respondentů vůbec nedůvěřuje svým vládám.

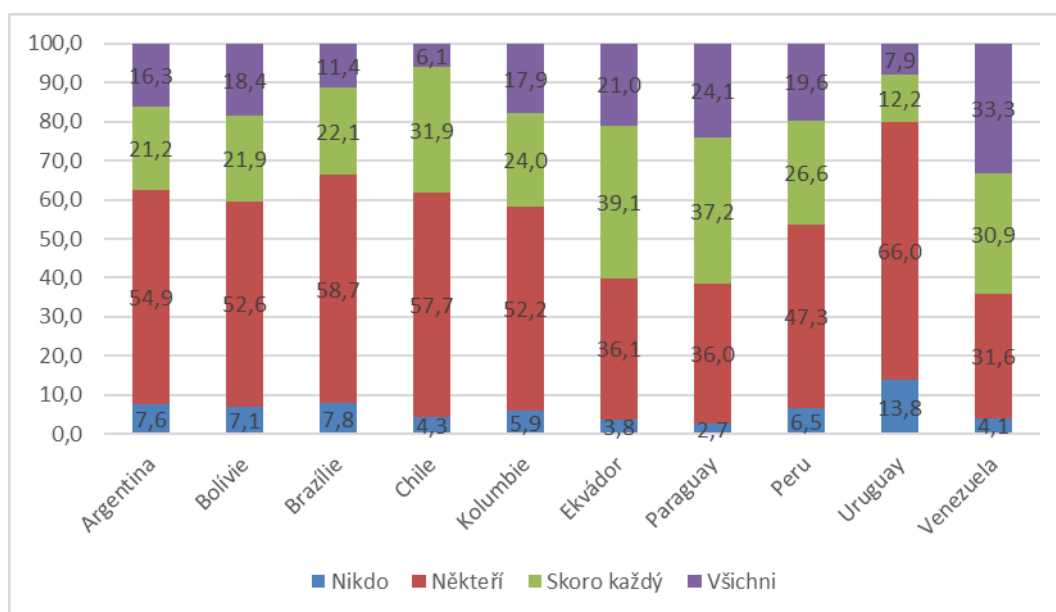
Graf 2 - Vnímání míry korupce u prezidenta a úředníků z úřadu prezidenta

Pouze malé procento všech jihoamerických respondentů se domnívá, že prezident a jeho nejbližší úředníci nejsou zapojeni do korupčních praktik, resp. že nikdo z nich není zkorumpovaný. Názor, že v prezidentově nejbližším kruhu není korupce v maximální míře, převládá v Uruguayi, kde tuto možnost uvedlo osmnáct procent respondentů. Ve dvou ekonomicky vyspělých zemích, v Chile a Uruguayi, které jsou podle Indexu vnímání korupce nejméně zkorumpované v Jižní Americe, se více než polovina respondentů také domnívá, že korupce se

účastní pouze někteří prezidentské úředníky. Jak navíc ukazuje první graf, tyto dvě země se také vyznačují nejvyšší důvěrou v národní vládu. Naproti tomu v Brazílii a Venezuele největší procento respondentů uvádí, že všichni z úřadu hlavy státu jsou zapojeni do korupce. To opět odpovídá důvěře v národní vládu a obecně souhrnným údajům Transparency International. Paraguay se rovněž připojuje k těmto dvěma zemím v případě tohoto grafu, kdy téměř čtyřicet procent respondentů věří, že všichni prezidentské úředníky jsou zapojeni do korupčních praktik.

Graf 3 - Vnímání míry korupce mezi daňovými úředníky

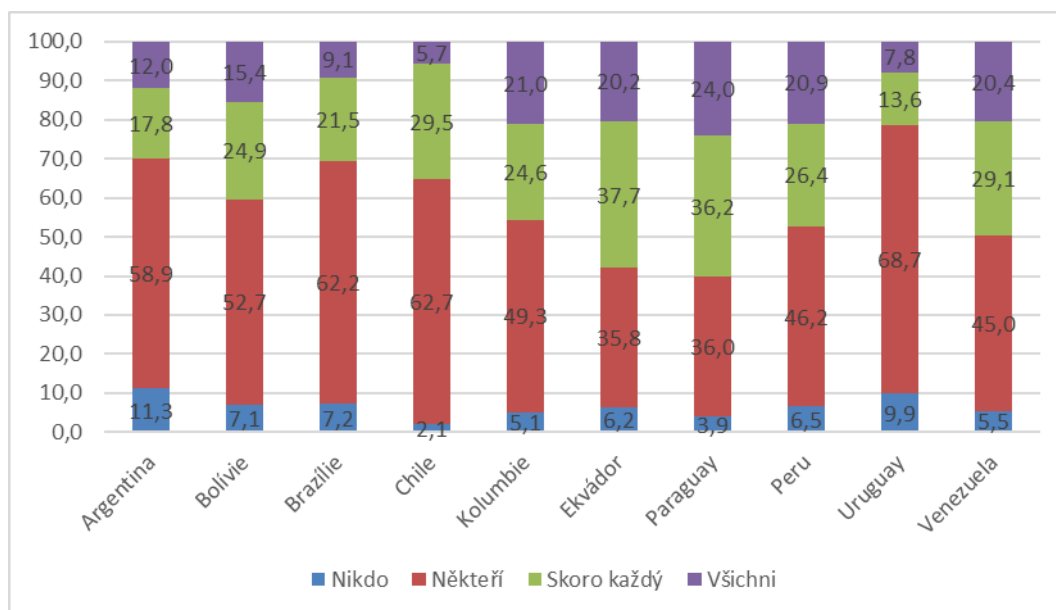

Stejně tak jako vnímání korupce mezi prezidentskými úředníky, tak i vnímání korupce mezi daňovými úředníky také ukazuje, že jen malé procento respondentů si myslí, že do korupce nejsou zapojeni žádní daňoví úředníky. I v ekonomicky vyspělém Chile, jehož hodnoty v předchozích dvou grafech (grafy 1 a 2) byly ve srovnání s ostatními jihoamerickými zeměmi spíše pozitivní, se pouze čtyři procenta domnívají, že daňoví úředníky nejsou vůbec zkorumpováni, a více než třicet procent respondentů se domnívá, že skoro každý úředník je zapojen do korupčních praktik. Naproti tomu v Uruguayi bylo pro tuto odpověď čtrnáct procent respondentů. Na druhé straně promyslného žebříčku jsou země jako je Ekvádor nebo Paraguay, kde téměř čtyřicet procent respondentů uvedlo, že skoro

každý úředník daňového úřadu je zapojen do korupčních praktik. Největším problémem, pokud jde o zapojení tohoto typu státních úředníků do korupce, je ve Venezuele, jejíž čísla jsou ve všech třech grafech záporná (grafy 1 až 3). V této zemi se více než třicet procent respondentů domnívá, že všichni daňoví úředníci v jsou zapojeni do korupce.

Graf 4 - Vnímání míry korupce mezi státními úředníky obecně

Podobně jako u vnímání korupce mezi prezidentskými úředníky a daňovými úředníky si jen malý počet respondentů v celé Jižní Americe myslí, že nikdo ze státních úředníků obecně není zapojen do korupce. Nejvyšší čísla pro tuto odpověď jsou v Argentině a Uruguayi. Ve srovnání s ostatními zeměmi má Uruguay pozitivní hodnoty patrné na všech grafech, ale počet respondentů, kteří v případě státních úředníků a jejich zapojenosti do korupce zaškrtnli „nikdo“, stále dosahuje pouze deseti procent. V Ekvádoru a Paraguayi je téměř čtyřicet procent respondentů přesvědčeno, že skoro každý státní úředník je zapojen do korupčních praktik. Paraguay je navíc zemí, kde se největší procento respondentů domnívá, že všichni státní úředníci obecně jsou zkorumpovaní. Za Paraguayí následuje Kolumbie, Peru a Venezuela, jejichž číselné hodnoty ve smyslu důvěry nebo míry korupce u různých typů úředníků jsou podobné napříč grafy.

Regresní modely

Tabulka 3 - Regresní analýza (fixní efekt)

Proměnné	B	Standardní chyba
Závislá proměnná: Důvěra v národní vládu		
Konstanta	0,440***	0,079
Korupce - úředníci prezidenta	0,198***	0,011
Korupce - daňoví úředníci	0,079***	0,012
Korupce - státní zaměstnanci	-0,024*	0,012
Spokojenost se životem	0,020*	0,01
Spokojenost s demokracií	0,266***	0,011
Osobní ekonomická situace	0,031**	0,01
Ekonomická situace země	0,259***	0,01
Mezilidská důvěra	0,111***	0,022
Stáří	-0,001*	0
Pohlaví	-0,024	0,015
Vzdělání	0,004	0,002
Případy	9123	
R2	0,334	
Poznámka: *p < 0.05, **p < 0.01, ***p < 0.001; datová sada je vážena WT poskytovanou společností Latinobarómetro; country-dummies nejsou reportovány, ale jsou zahrnuty v modelu fixních efektů. Zdroj: Výpočty autora.		

Nejvyšší naměřená hodnota inflačního faktoru rozptylu (VIF) u nezávislých a kontrolních proměnných byla 1 730. V rámci modelu s fixními efekty existovaly pro země fiktivní proměnné a žádná z nich neměla VIF vyšší než 2 154. Žádná z proměnných v modelu ani neměla Pearsonův korelační koeficient mezi 0,75 a více, což by znamenalo, že proměnné v modelu jsou vysoce zkorelované. Nejvyšší korelace mezi všemi proměnnými zahrnutými do modelu byla 0,59, a to pouze v jednom případě (mezi druhou a třetí nezávisle proměnnou).

Výsledky lineární regresní analýzy ukazují, že všechny tři nezávisle proměnné jsou statisticky významné, i když poslední jen mírně ve srovnání s prvními dvěma. Všechny tři jednotlivé formy korupce ve veřejné správě proto mají dopad na důvěru v národní vládu. Nezávislá proměnná vnímání korupce u prezidenta a jeho úředníků negativně ovlivňuje důvěru vlády. Pokud si respondenti myslí, že na úrovni prezidenta a jeho úředníků je vysoká míra korupce, je méně pravděpodobné, že by důvěřovali národní vládě v jejíž je prezident v čele. Druhá nezávisle proměnná, vnímání korupce mezi daňovými úředníky, působí ve stejném směru. Čím více daňových úředníků je zapojeno do korupce, tím menší je důvěra v jejich „zaměstnavatele“, resp. národní vládu. Směr poslední nezávislé proměnné je však opačný než v případě prvních dvou. Vyšší vnímání korupce mezi státními úředníky obecně podle modelu vede k vyšší důvěře v národní vládu. I když je statistická významnost nízká, v další části výsledků bude ověřeno, ve kterých zemích se tato proměnná projevuje tímto způsobem.

Pokud jde o kontrolní proměnné, tak pouze pohlaví a vzdělání nejsou statisticky významné a nemají žádný vliv na důvěru v národní vládu. Všechny ostatní kontrolní proměnné, s výjimkou proměnné reprezentující věk respondenta, mají pozitivní vliv na důvěru v národní vládu.

Tabulka 4 - Regresní analýza (separované modely 5 zemí)

Proměnné	Argentina	Bolívie	Brazílie	Chile	Kolumbie
Závisle proměnná: Důvěra v národní vládu					
Konstanta	0,682 (0,236)	-0,423 (0,24)	1,426 (0,243)	0,363 (0,298)	0,658 (0,233)
Korupce - úředníci prezidenta	0,307 (0,03)	0,224 (0,037)	0,078 (0,024)	0,283 (0,046)	0,14 (0,037)
Korupce - daňoví úředníci	-0,022 (0,034)	0,067 (0,039)	0,025 (0,03)	0,158 (0,052)	0,03 (0,042)
Korupce - státní zaměstnanci	-0,022 (0,033)	-0,025 (0,041)	0,071 (0,031)	-0,042 (0,056)	0,035 (0,043)
Spokojenost se životem	0,058 (0,029)	-0,013 (0,032)	0,088 (0,029)	0,137 (0,039)	0,03 (0,036)
Spokojenost s demokracií	0,16 (0,03)	0,327 (0,034)	0,151 (0,031)	0,127 (0,043)	0,314 (0,034)
Osobní ekonomická situace	0,073 (0,03)	0,005 (0,033)	-0,02 (0,021)	0,077 (0,04)	-0,007 (0,034)
Ekonomická situace země	0,356 (0,028)	0,372 (0,039)	0,157 (0,023)	0,161 (0,044)	0,191 (0,037)
Mezilidská důvěra	0,069 (0,061)	-0,011 (0,073)	0,122 (0,096)	0,177 (0,073)	0,149 (0,066)
Stáří	-0,004 (0,001)	0,003 (0,002)	0,001 (0,001)	0,001 (0,002)	-0,001 (0,002)
Pohlaví	-0,004 (0,048)	0,158 (0,052)	-0,012 (0,04)	-0,099 (0,052)	0,023 (0,054)
Vzdělání	-0,029 (0,007)	0,027 (0,006)	0,011 (0,005)	0,003 (0,009)	0,009 (0,007)
Případy	870	883	967	903	919
R2	0,469	0,379	0,161	0,213	0,208
Poznámka: Proměnné v šedých polích byly statisticky významné (koeficienty $p < 0,05$); datová sada je vážena pomocí WT poskytovaného Latinobarometru. Zdroj: Výpočty autora.					

Tabulka 5 – Regresní analýza (separované modely dalších 5 zemí)

Proměnné	Ekvádor	Paraguay	Peru	Uruguay	Venezuela
Závisle proměnná: Důvěra v národní vládu					
Konstanta	1,155 (0,267)	0,285 (0,24)	1,461 (0,217)	0,13 (0,224)	0,03 (0,216)
Korupce - úředníci prezidenta	0,046 (0,034)	0,225 (0,037)	0,089 (0,03)	0,265 (0,037)	0,244 (0,028)
Korupce - daňoví úředníci	0,043 (0,038)	0,151 (0,042)	0,142 (0,032)	0,058 (0,043)	0,106 (0,028)
Korupce - státní zaměstnanci	0,052 (0,038)	-0,104 (0,041)	-0,048 (0,033)	-0,052 (0,043)	-0,045 (0,028)
Spokojenost se životem	0,046 (0,032)	-0,105 (0,034)	-0,005 (0,025)	0,036 (0,038)	-0,001 (0,019)
Spokojenost s demokracií	0,164 (0,035)	0,248 (0,041)	0,194 (0,03)	0,322 (0,035)	0,399 (0,029)
Osobní ekonomická situace	0,032 (0,038)	0,033 (0,04)	0,022 (0,027)	0,104 (0,037)	0,002 (0,027)
Ekonomická situace země	0,261 (0,036)	0,237 (0,037)	0,159 (0,029)	0,29 (0,035)	0,28 (0,029)
Mezilidská důvěra	-0,109 (0,072)	0,302 (0,071)	0,132 (0,068)	0,175 (0,065)	0,008 (0,071)
Stáří	0,001 (0,002)	0,002 (0,002)	-0,004 (0,002)	-0,001 (0,002)	-0,002 (0,001)
Pohlaví	-0,033 (0,051)	-0,08 (0,051)	0,072 (0,044)	-0,107 (0,052)	-0,045 (0,038)
Vzdělání	0,019 (0,009)	0,003 (0,007)	-0,001 (0,006)	-0,001 (0,008)	-0,001 (0,006)
Případy	991	832	898	830	1031
R2	0,13	0,281	0,175	0,467	0,534
Poznámka: Proměnné v šedých polích byly statisticky významné (koeficienty $p < 0,05$); datová sada je vážena pomocí WT poskytovaného Latinobarometru. Zdroj: Výpočty autora.					

Nejvyšší naměřená hodnota faktoru rozptylu inflace (VIF) ve všech samostatných regresních modelech byla 1 869.

Nezávislá proměnná vnímání korupce u prezidenta a jeho úředníků je statisticky významná ve všech deseti regresních modelech. Ve všech deseti jihoamerických státech zkoumaných v této práci tedy korupce na nejvyšších úrovních exekutivy ovlivňuje institucionální důvěru. Druhá nezávislá proměnná, vnímání korupce mezi daňovými úředníky, je významná pouze ve čtyřech zemích: Chile, Paraguay, Peru a Venezuela. V jiných státech nemá statistickou významnost. Poslední sledovaná nezávislá proměnná, vnímání korupce u státních úředníků obecně, byla statisticky patrná pouze ve dvou z deseti sledovaných států, konkrétně v Brazílii a Paraguayi. Paraguay je tedy jedinou jihoamerickou zemí, ve které všechny tři nezávislé proměnné ovlivňují důvěru vlády.

Vnímání korupce týkající se prezidenta a jeho úředníků má negativní dopad na důvěru vlády ve všech zemích. Potvrdila se tedy hypotéza 1, a to, že čím větší je vnímání míry zapojení prezidenta a jeho úředníků do korupčních aktivit, tím nižší je důvěra v národní vládu.

Stejným negativním směrem je ovlivňována důvěra ve vládu proměnnou představující vnímání korupce u daňových úředníků, je však třeba poznamenat, že k tomu dochází pouze ve čtyřech zemích. V ostatních šesti modelech nebyla tato nezávislá proměnná statisticky relevantní. Hypotézu 2, konkrétně že čím více daňových úředníků zapojených do korupčních aktivit, tím nižší důvěra v národní vládu, proto nelze potvrdit ve všech případech.

Pokud jde o směr působení poslední nezávisle proměnné, tak v Brazílii, kde propukl případ korupce v Odebrechtu, vedlo vyšší vnímání korupce u státních úředníků obecně k nižší důvěře v brazilskou vládu. V Paraguayi však došlo k přesnému opaku: vyšší vnímání korupce je doprovázeno vyšší úrovní důvěryhodnosti paraguayské vlády. Tento výsledek v Paraguayi by mohl signalizovat pokročilé korupční prostředí ve veřejné správě obecně. Jinými slovy tím, že respondent zaplatí úplatek, což je nejběžnější forma korupce, získá určité služby nad rámec zákona, a proto považuje vládu za důvěryhodnou v tom, že to dokonce umožňuje a toleruje (Papadoulis 2006). Ačkoli tento ojedinělý případ má nízkou statistickou významnost, zaslouží si další ověřování. Bylo by vhodné zjistit, zda jsou státní úředníci v Paraguayi nezávislí, nebo zda lze vysledovat silné klientelistické vazby mezi státními úředníky a občany. Ve druhém případě by to

mělo potenciál pro vytváření zkorumpovaného a klientelistického prostředí v zemi, za kterého by vláda těžila. Nelze tedy potvrdit hypotézu 3, a to, že čím více státních úředníků obecně je zapojeno do korupčních aktivit, tím nižší je důvěra v národní vládu.

V případě kontrolních proměnných lze pozorovat několik trendů. Spokojenost s demokracií je jedinou kontrolní proměnnou, která se statisticky významně odráží ve všech modelech. Ve všech zemích působí tato proměnná stejným směrem: čím větší je spokojenost s fungováním demokracie, tím větší je důvěra respondentů v národní vládu. To odpovídá teoretickému argumentu, že v očích občanů je výkonná moc odpovědná za stav demokracie, protože řídí ozbrojené síly, prosazuje zákony v zemi, zajišťuje transparentní a spravedlivou volební soutěž atd. Budou-li občané spokojeni se stavem demokracie, bude důvěryhodnost národní vlády ovlivněna pozitivním způsobem (Laegreid 2016).

Druhou kontrolní proměnnou, která se statisticky významně projevuje ve všech jihoamerických zemích kromě Argentiny, je pohled na současnou ekonomickou situaci v zemi. Stejně jako u spokojenosti s demokracií připisují respondenti odpovědnost za stav ekonomiky vládě (Espinal, Hartlyn, and Kelly 2006). Pokud respondenti hodnotí současnou ekonomickou situaci v zemi jako pozitivní, mají také důvěru ve výkonný orgán, což znamená, že čím lepší je vnímání ekonomické situace, tím vyšší bude i důvěra v národní vládu.

Další kontrolní proměnné, například spokojenost se životem, se vyskytují pouze v některých zemích. Zatímco se zvýšením osobní spokojenosti v Argentině, Brazílii a Chile dochází současně se zvýšením důvěry v národní vládu, v Paraguayi je tomu opačně. S rostoucí nespokojeností paraguayských respondentů se zvyšuje důvěra ve vládu. To může souviset se skutečností, že respondenti nejen neviní vládu za své životní situace, ale ve skutečnosti ji důvěřují, protože věří, že jim pomůže zlepšit jejich špatnou životní situaci. Kontrolní proměnná v podobě mezilidské důvěry je také statisticky významná, ale pouze ve čtyřech zemích. Pokud si lidé v Chile, Kolumbii, Paraguayi a Uruguayi navzájem důvěřují, je pravděpodobnější, že budou důvěřovat i jejich národním vládám. Toto je založeno na teoretickém argumentu, že lidé, kteří jsou obecně nepřátelští a nedůvěřují ostatním lidem, mohou tuto nedůvěru promítnout k politickým institucím. Pokud respondenti nedůvěřují lidem, nemají důvod důvěřovat institucím a lidem v nich, kteří rozhodují o jejich životě (Brehm and Rahn 1997; Keele 2007).

Poslední kontrolní proměnnou, která je statisticky významná alespoň u čtyř modelů, je vzdělání. Pouze v Argentině se důvěra v národní vládu zvyšuje s vyšším vzděláním. Naproti tomu v Bolívii, Brazílii a Uruguayi lidé s nižším vzděláním budou vládě spíše nedůvěřovat.

Zbývající a ve výzkumech nejvíce zahrnované socioekonomické proměnné, jako je osobní ekonomická situace, věk a pohlaví, se statisticky významně projevily pouze ve dvou zemích.

Závěry

Tato práce měla dva cíle. Prvním cílem bylo zjistit, do jaké míry lidé v různých státech Jižní Ameriky důvěřují svým národním vládám a do jaké míry vnímají různé typy státních úředníků jako zkorumpované.

V žádné ze zkoumaných zemí nemají respondenti vysokou důvěru ve vládu. Ačkoli existuje alespoň nějaká důvěra v Uruguayi a Chile, mezi respondenty panuje všeobecná nedůvěra ve vládu, zejména ve Venezuele a Brazílii.

Pokud jde o zapojení prezidenta a jeho úředníků do korupce, více než osmdesát procent respondentů v každém státě do určité míry připouští, že hlava jejich země včetně jeho nejbližších spolupracovníků se podílí na korupčních aktivitách. Ve Venezuele se dokonce více než čtyřicet procent respondentů domnívá, že všichni na této nejvyšší úrovni státní správy jsou zapojeni do korupce.

Výsledky průzkumu veřejného mínění u daňových úředníků jsou podobné. Ačkoli v Paraguaji a Ekvádoru velké procento respondentů zvolilo odpověď, že skoro každý daňový úředník je zapojen do korupce, a ve Venezuele velké procento respondentů věří, že jsou zkorumpováni všichni daňoví úředníci, tak ve všech zbývajících státech dominují respondenti, kteří se domnívají, že pouze někteří daňoví úředníci jsou zapojeni do korupce.

Velké procento Paraguayajců a Ekvádorců si také myslí, že téměř všichni státní úředníci bez ohledu na vykonávanou činnost jsou zapojeni do korupce. Jinak ve všech ostatních zkoumaných zemích a dokonce i ve Venezuele převládá názor, že do korupčních praktik jsou zapojeni pouze někteří zaměstnanci státní správy.

Analýza dat z průzkumu veřejného mínění tak ukázala, že pouze zanedbatelné procento respondentů vnímá národní vládu jako důvěryhodnou. Dále pak, že jihoameričané vnímají státní úředníky bez ohledu na jejich vykonávanou činnost jako zkorumpované.

Korupce ve veřejné správě je tak pro obyvatele Jižní Ameriky samozřejmostí.

Druhým cílem práce bylo odhalit, jak jednotlivé korupce u různých typů státních úředníků ovlivňují důvěru vlády. Pokud jde o vnímání korupce zahrnující prezidenta a jeho úředníky, tak analýza odhalila, že vyšší vnímání korupce vede k nižší důvěře v národní vládu. To bylo patrné ve všech zkoumaných zemích. Podobná situace je i ve vnímání korupce u daňových úředníků. Čím více lidí věří, že výběřčí daní jsou zkorumpovaní, tím méně důvěřují národní vládě. To však platí pouze pro Chile, Paraguay, Peru a Venezuelu, v jiných zemích nebyl vztah mezi tímto typem korupce ve státní správě a institucionální důvěrou statisticky významný. A konečně, vnímání korupce mezi státními úředníky obecně bylo statisticky relevantní pouze ve dvou státech. V Brazílii vysoké vnímání korupce u státních úředníků bez ohledu na jejich pracovní zařazení snižuje důvěru ve vládu, zatímco v Paraguayi tento typ vnímání korupce paradoxně zvyšuje institucionální důvěru.

Tyto závěry nejen rozšiřují odbornou debatu o korupci ve veřejné správě a jejímu vztahu k institucionální důvěře (Bowler and Karp 2004; Clausen, Kraay, and Nyiri 2011; Thomas 1998; Schneider 2003; Anderson and Tverdova 2003; Hakhverdian and Mayne 2012; Morris and Klesner 2010; Radin 2013; Nunkoo et al. 2018; Tankebe 2010; Weng et al. 2015; Semukhina and Reynolds 2014; Habibov, Afandi, and Cheung 2017; McAllister 2014; Ares and Hernández 2017; Punyaratabandhu 2008; Richey 2010; Zhang and Kim 2018; Solé-Ollé and Sorribas-Navarro 2018; Pellegata and Memoli 2016), ale také přispívají k vědecké debatě o různých dopadech různých forem korupce (Bonifácio and Paulino 2015; Olsson 2014). V drtivé většině případů měla korupce negativní účinek, ale v paraguayském případě měla pozitivní účinek. Pokud by do výzkumu nebylo zahrnuto několik typů korupce, resp. vnímání korupce u státních úředníků, tak tento účinek by nebyl identifikován. Je proto nutné rozlišovat mezi různými typy korupce.

Tato práce také odhaluje varovné zjištění. Lze očekávat, že zapojení prezidenta a jeho úředníků do korupce může ovlivnit důvěru, protože prezident je hlavou vlády a jeho úředníci jsou odpovědní za provádění vládních rozhodnutí. Z hlediska výsledků veřejného mínění existuje zřejmá souvislost. Zdá se však, že lidé mají menší sklon brát v úvahu, že i daňoví úředníci a státní úředníci obecně jsou podřízeni národní vládě a že vláda nese odpovědnost za jejich korupční činy. Trend zaznamenaný v první nezávislé proměnné nebyl patrný v proměnné představující vnímání korupce mezi daňovými úředníky, a to nelze vůbec říci o proměnné, která představovala vnímání korupce mezi státními úředníky obecně, resp. jeho dopadu na důvěru. Tato zjištění tedy poskytují příležitost k dalšímu ověřování.

Možné směry pro budoucí výzkum

Tato práce se zaměřila pouze na země v Jižní Americe, ale země Střední Ameriky také nebyly v posledních letech netknuty závažnými případy korupce. Ať už šlo o kauzu Odebrecht, kdy v Mexiku byli vyšetřováni bývalý ředitel státní ropné společnosti Pemex, spojenec prezidenta Nieto, pro přijímání obrovských úplatků od tohoto stavebního giganta a v Panamě byl do korupčního skandálu zapojen také prezident vlivné panamské strany Panameñista Fonseca spolu se svým obchodním partnerem Mossackem (Fitzgibbon, Díaz-Struck, and Hudson 2017), anebo o jiné kauzy jako Panama Papers v Panamě nebo Casa Blanca v Mexiku (Navarro 2015; Yglesias 2016). V případě Střední Ameriky je také nutné se ptát, do jaké míry občané vnímají korupci ve veřejné správě a jak se to může promítnout do institucionální důvěry. Skutečnost, že pouze vnímání korupce na úrovni hlavy státu a prezidentských úředníků mělo významný vliv na důvěru vlády ve všech zkoumaných státech, zatímco vnímání korupce na úrovni daňových úředníků a státních úředníků obecně nebylo v jednotlivých modelech tak významné, představuje výzvu pro další výzkum v oblasti veřejné správy a korupce (Andrei et al. 2009; Torsello 2016). V neposlední řadě to také představuje výzkumnou výzvu pro vědeckou debatu o boji proti korupci ve veřejné sféře (Cepiku 2004; Di Vita 2011; Graycar and Masters 2018; Schatz 2013).

Prameny a literatura

- Abdallah, Sherief, Rasha Sayed, Iyad Rahwan, Brad L. LeVeck, Manuel Cebrian, Alex Rutherford, and James H. Fowler. 2014. "Corruption Drives the Emergence of Civil Society." *Journal of The Royal Society Interface* 11 (93): 20131044. <https://doi.org/10.1098/rsif.2013.1044>.
- Achwan, Rochman. 2014. "Reconceptualising Political Corruption in Democratising Societies." *Asian Social Science* 10 (11): 201–9. <https://doi.org/10.5539/ass.v10n11p201>.
- Ageeva, Olga N., S. V. Anoschenkova, Svetlana V. Petrikova, and Svetlana N. Pomnina. 2016. "The Ability of Civil Society to Act against Corruption." *European Research Studies Journal* 19 (3B): 151–69. <https://doi.org/10.35808/ersj/569>.
- Aidt, Toke S. 2009. "Corruption, Institutions, and Economic." *Oxford Review of Economic Policy* 25 (2): 271–91. <https://doi.org/10.1093/oxrep/grp012>.
- Amundsen, Inge. 2019. "Extractive and Power-Preserving Political Corruption." In *Political Corruption in Africa: Extraction and Power Preservation*, 1–28. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Anderson, Christopher J., and Yuliya V. Tverdova. 2003. "Corruption, Political Allegiances, and Attitudes toward Government in Contemporary Democracies." *American Journal of Political Science* 47 (1): 91–109. <https://doi.org/10.2307/3186095>.
- Andrei, Tudorel, Ani Matei, Stelian Stancu, and Bogdan Oancea. 2009. "Some Notes about Decentralization Process Implications on Public Administration Corruption in Romania." *Prague Economic Papers* 18 (1): 26–37. <https://doi.org/10.18267/j.pep.339>.
- Ares, Macarena, and Enrique Hernández. 2017. "The Corrosive Effect of Corruption on Trust in Politicians: Evidence from a Natural Experiment." *Research & Politics* 4 (2): 1–8. <https://doi.org/10.1177/2053168017714185>.

- Azevedo, Elis Bianca, Antonio Gonçalves Oliveira, Camila Lima Buch, Thiago Cavalcante Nascimento, and Christian Luiz Da Silva. 2018. "Corruption, Governance and Development: A Sectional Data Analysis for Brazil." *Journal Globalization, Competitiveness and Governability* 12 (1): 48–62. <https://doi.org/10.3232/GCG.2018.V12.N1.02>.
- Bauhr, Monika, and Marcia Grimes. 2014. "Indignation or Resignation: The Implications of Transparency for Societal Accountability." *Governance* 27 (2): 291–320. <https://doi.org/10.1111/gove.12033>.
- Bayley, David H. 1966. "The Effects of Corruption in a Developing Nation." *Western Political Quarterly* 19 (4): 719–32.
- Beenstock, Michael. 1979. "Corruption and Development." *World Development* 7 (1): 15–24.
- Belloni, Roberto. 2012. *Part of the Problem or Part of the Solution? Civil Society and Corruption in Post-Conflict States*. Edited by Dominik Zaum and Christine Cheng. *Corruption and Post-Conflict Peacebuilding: Selling the Peace?* Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203803783-22>.
- Blackburn, Keith, Niloy Bose, and M. Emranul Haque. 2010. "Endogenous Corruption in Economic Development." *Journal of Economic Studies* 37 (1): 4–25. <https://doi.org/10.1108/01443581011012234>.
- Blomqvist, Kirsimarja. 1997. "The Many Faces of Trust." *Scandinavian Journal of Management* 13 (3): 271–86. [https://doi.org/10.1016/S0956-5221\(97\)84644-1](https://doi.org/10.1016/S0956-5221(97)84644-1).
- Bonifácio, Robert, and Rafael Paulino. 2015. "Corruption and Political Participation in the Americas and the Caribbean." *Brazilian Political Science Review* 9 (2): 54–80. <https://doi.org/10.1590/1981-38212014000200011>.
- Bowler, Shaun, and Jeffrey A Karp. 2004. "Politicians, Scandals, and Trust in Government." *Political Behavior* 26 (3): 271–87. <https://doi.org/10.1023/B:POBE.0000043456.87303.3a>.

- Brehm, John, and Wendy Rahn. 1997. "Individual-Level Evidence for the Causes and Consequences of Social Capital." *American Journal of Political Science* 41 (3): 999–1023. <https://doi.org/10.2307/2111684>.
- Caillier, James. 2010. "Citizen Trust, Political Corruption, and Voting Behavior: Connecting the Dots." *Politics & Policy* 38 (5): 1015–35. <https://doi.org/10.1111/j.1747-1346.2010.00267.x>.
- Canache, Damarys, and Michael E. Allison. 2010. "Perceptions of Political Corruption in Latin American Democracies." *Latin American Politics and Society* 47 (3): 91–111. <https://doi.org/10.1111/j.1548-2456.2005.tb00320.x>.
- Cantú, Francisco, and Verónica Hoyo. 2017. "México 2016: El Declive de La Confianza Institucional." *Revista de Ciencia Política* 37 (2): 493–518. <https://doi.org/10.4067/s0718-090x2017000200493>.
- Carreras, Miguel, and Sofia Vera. 2018. "Do Corrupt Politicians Mobilize or Demobilize Voters? A Vignette Experiment in Colombia." *Latin American Politics and Society* 60 (3): 77–95. <https://doi.org/10.1017/lap.2018.25>.
- Cepiku, Denita. 2004. "Coping with Corruption in Albanian Public Administration and Business." In *Strategies for Public Management Reform (Research in Public Policy Analysis and Management, Volume 13)*, edited by Lawrence Jones, Kuno Schedler, and Riccardo Mussari, 285–323. Emerald Group Publishing Limited. [https://doi.org/10.1016/S0723-1318\(04\)13012-0](https://doi.org/10.1016/S0723-1318(04)13012-0).
- Čermák, Daniel, and Jana Stachová. 2010. "Zdroje Institucionální Důvěry v České Republice." *Czech Sociological Review* 46 (5): 683–718.
- Chang, Eric C. C., and Yun-han Chu. 2006. "Corruption and Trust: Exceptionalism in Asian Democracies?" *The Journal of Politics* 68 (2): 259–71. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2508.2006.00404.x>.
- Chong, Alberto, Ana L. De La O, Dean Karlan, and Leonard Wantchekon. 2015. "Does Corruption Information Inspire the Fight or Quash the Hope? A Field Experiment in Mexico on Voter Turnout, Choice, and Party Identification." *The Journal of Politics* 77 (1): 55–71. <https://doi.org/10.1086/678766>.

- Clausen, Bianca, Aart Kraay, and Zsolt Nyiri. 2011. "Corruption and Confidence in Public Institutions: Evidence from a Global Survey." *The World Bank Economic Review* 25 (2): 212–49. <https://doi.org/10.1093/wber/lhr018>.
- Cook, Timothy E., and Paul Gronke. 2005. "The Skeptical American: Revisiting the Meanings of Trust in Government and Confidence in Institutions." *Journal of Politics* 67 (3): 784–803. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2508.2005.00339.x>.
- Costas-Perez, Elena. 2014. "Political Corruption and Voter Turnout: Mobilization or Disaffection?" *SSRN Electronic Journal*. Barcelona. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2471065>.
- Dahlberg, Stefan, and Maria Solevid. 2016. "Does Corruption Suppress Voter Turnout?" *Journal of Elections, Public Opinion and Parties* 26 (4): 489–510. <https://doi.org/10.1080/17457289.2016.1223677>.
- Drury, A Cooper, Jonathan Kriekhaus, and Michael Lusztig. 2006. "Corruption, Democracy, and Economic Growth." *International Political Science Review* 27 (2): 121–36. <https://doi.org/10.1177/0192512106061423>.
- Eigen, Peter. 2013. "International Corruption: Organized Civil Society for Better Global Governance." *Social Research* 80 (4): 1287–1308.
- Enweremadu, David U. 2013. "The Impact of Corruption on Economic Development: Comparing the Experience of Nigeria and Indonesia (1967–1998)." In *Asian Tigers, African Lions*, 197–226. BRILL. https://doi.org/10.1163/9789004260009_009.
- Espinal, Rosario, Jonathan Hartlyn, and Jana Morgan Kelly. 2006. "Performance Still Matters: Explaining Trust in Government in the Dominican Republic." *Comparative Political Studies* 39 (2): 200–223. <https://doi.org/10.1177/0010414005281933>.
- Fabio, Serricchio. 2017. "European Attitudes and Institutional Trust in European Countries after Economic Crisis: Stressing the Impact of the European Identity." *Polis*, no. 3: 357–74. <https://doi.org/10.1424/88092>.

- Fitzgibbon, Will, Emilia Díaz-Struck, and Michael Hudson. 2017. "Founders of Panama Papers Law Firm Arrested on Money Laundering Charges." The International Consortium of Investigative Journalists. 2017. <https://www.icij.org/investigations/panama-papers/20170210-mossfon-panama-arrests/>.
- France-Presse, Agence. 2018. "Cristina Kirchner to Go on Trial for Corruption after Chauffeur's Notebooks Reveal Bribes Paid to Businessmen." The Telegraph. 2018. <https://www.telegraph.co.uk/news/2018/12/20/cristina-kirchner-go-trial-corruption-chauffeurs-notebooks-reveal/>.
- GIS editorial staff. 2019. "GIS Dossier: Corruption and Political Transformation." 2019. <https://www.gisreportsonline.com/gis-dossier-corruption-and-political-transformation,politics,2850.html>.
- Good, David. 1988. "Individuals, Interpersonal Relations and Trust." In *Trust - Making and Breaking Relationships*, edited by D Gambetta, 31–48. Oxford: Basil Blackwell.
- Graycar, Adam, and Adam B. Masters. 2018. "Preventing Malfeasance in Low Corruption Environments: Twenty Public Administration Responses." *Journal of Financial Crime* 25 (1): 170–86. <https://doi.org/10.1108/JFC-04-2017-0026>.
- Grozdanić, Velinka, and Igor Martinović. 2012. "Corruption as a Metaphor for Societies in Transition?" In *Crime and Transition in Central and Eastern Europe*, edited by Alenka Šelih and Aleš Završnik, 179–204. New York: Springer. <https://doi.org/10.1007/978-1-4614-3517-4-7>.
- Grušin, Boris Andrejevič. 1972. *Veřejné Minění a Jeho Výzkum*. Praha: Svoboda.
- Habibov, Nazim, Elvin Afandi, and Alex Cheung. 2017. "Sand or Grease? Corruption-Institutional Trust Nexus in Post-Soviet Countries." *Journal of Eurasian Studies* 8 (2): 172–84. <https://doi.org/10.1016/j.euras.2017.05.001>.
- Habibov, Nazim, Alena Auchynnika, Rong Luo, and Lida Fan. 2019. "Influence of Interpersonal and Institutional Trusts on Welfare State Support

- Revisited.” *International Journal of Sociology and Social Policy* 39 (7/8): 644–60. <https://doi.org/10.1108/IJSSP-04-2019-0083>.
- Hakhverdian, Armen, and Quinton Mayne. 2012. “Institutional Trust, Education, and Corruption: A Micro-Macro Interactive Approach.” *Journal of Politics* 74 (3): 739–50. <https://doi.org/10.1017/S0022381612000412>.
- Haque, M Emranul, and Richard Kneller. 2005. “Corruption Clubs: Endogenous Thresholds in Corruption and Development.” *SSRN Electronic Journal* 10 (4): 345–73. <https://doi.org/10.2139/ssrn.764209>.
- Hardin, Russell. 1991. “Trusting Persons, Trusting Institutions.” In *Strategy and Choice*, edited by R. J. Zeckhauser, 185–209. Massachusetts: The MIT Press.
- Igiebor, God’stime Osariyekemwen. 2019. “Political Corruption in Nigeria: Implications for Economic Development in the Fourth Republic.” *Journal of Developing Societies* 35 (4): 493–513. <https://doi.org/10.1177/0169796X19890745>.
- Inman, Kris, and Josephine T Andrews. 2015. “Corruption and Voting in Senegal: Evidence from Experimental and Survey Research.” *African Journal of Political Science and International Relations* 9 (3): 100–114. <https://doi.org/10.5897/AJPSIR2014.0699>.
- Ishiyama, John, Felipe Carlos Betancourt Higareda, Amalia Pulido, and Bernardo Almaraz. 2018. “What Are the Effects of Large-Scale Violence on Social and Institutional Trust? Using the Civil War Literature to Understand the Case of Mexico, 2006–2012.” *Civil Wars* 20 (1): 1–23. <https://doi.org/10.1080/13698249.2018.1446112>.
- Jenkins, Rob. 2007. “India’s Unlikely Democracy: Civil Society Versus Corruption.” *Journal of Democracy* 18 (2): 55–69. <https://doi.org/10.1353/jod.2007.0026>.
- Keele, Luke. 2007. “Social Capital and the Dynamics of Trust in Government.” *American Journal of Political Science* 51 (2): 241–54. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5907.2007.00248.x>.

- Kostadinova, Tatiana. 2009. "Abstain or Rebel: Corruption Perceptions and Voting in East European Elections." *Politics & Policy* 37 (4): 691–714. <https://doi.org/10.1111/j.1747-1346.2009.00194.x>.
- Kostadinova, Tatiana, and Zoltán Kmetty. 2019. "Corruption and Political Participation in Hungary: Testing Models of Civic Engagement." *East European Politics and Societies* 33 (3): 555–78. <https://doi.org/10.1177/0888325418800556>.
- Kreft, Ita G. G. 1996. "Are Multilevel Techniques Necessary? An Overview, Including Simulation Studies." In *Unpublished Manuscript*. Los Angeles: California State University.
- Laegreid, Tom Christensen and Per. 2016. "Trust in Government: The Relative Importance of Service Satisfaction, Political Factors, and Demography." *Public Performance and Management Review* 28 (4): 487–511. <https://doi.org/10.1080/15309576.2005.11051848>.
- Lalountas, Dionisios A, George A Manolas, and Ioannis S Vavouras. 2011. "Corruption, Globalization and Development: How Are These Three Phenomena Related?" *Journal of Policy Modeling* 33 (4): 636–48. <https://doi.org/10.1016/j.jpolmod.2011.02.001>.
- Latinobarómetro. 2019. "Latinobarómetro Questionnaire." 2019. <http://www.latinobarometro.org/latContents.jsp>.
- Leff, Nathaniel H. 1964. "Economic Development Through Bureaucratic Corruption." *American Behavioral Scientist* 8 (3): 8–14. <https://doi.org/10.1177/000276426400800303>.
- Maas, Cora J. M., and Joop J. Hox. 2005. "Sufficient Sample Sizes for Multilevel Modeling." *Methodology* 1 (3): 85–91. <https://doi.org/10.1027/1614-2241.1.3.85>.
- Magyar, Bálint, and Bálint Madlovics. 2019. "From Petty Corruption to Criminal State - A Critique of the Corruption Perceptions Index as Applied to the Post-Communist Region." *Intersections* 5 (2): 103–29.

<https://doi.org/10.17356/ieejsp.v5i2.504>.

Matić, Renato. 2017. "Society and Corruption: Political Influence in Professional Structures of Public Institutions as a Risk Factor for Corruption." *Drustvena Istrazivanja* 26 (2): 187–206. <https://doi.org/10.5559/di.26.2.03>.

McAllister, Ian. 2014. "Corruption and Confidence in Australian Political Institutions." *Australian Journal of Political Science* 49 (2): 174–85. <https://doi.org/10.1080/10361146.2014.880401>.

McCann, James A, and Jorge I Domínguez. 1998. "Mexicans React to Electoral Fraud and Political Corruption: An Assessment of Public Opinion and Voting Behavior." *Electoral Studies* 17 (4): 483–503. [https://doi.org/10.1016/S0261-3794\(98\)00026-2](https://doi.org/10.1016/S0261-3794(98)00026-2).

Mo, Pak Hung. 2001. "Corruption and Economic Growth." *Journal of Comparative Economics* 29 (1): 66–79. <https://doi.org/10.1006/jcec.2000.1703>.

Morris, Stephen D., and Joseph L. Klesner. 2010. "Corruption and Trust: Theoretical Considerations and Evidence from Mexico." *Comparative Political Studies* 43 (10): 1258–85. <https://doi.org/10.1177/0010414010369072>.

Mukum Mbaku, John. 1999. "Corruption Cleanups in Developing Societies: The Public Choice Perspective." *International Journal of Public Administration* 22 (2): 309–45. <https://doi.org/10.1080/01900699908525385>.

Navarro, Carlos. 2015. "Corruption a Growing Problem for President Enrique Peña Nieto." Latin America Digital Beat. 2015. <https://digitalrepository.unm.edu/%0Asourcemex/6161>.

Naxera, Vladimír. 2015. "Corruption Perception in the Czech Republic." *Politics in Central Europe* 11 (1): 51–73. <https://doi.org/10.1515/pce-2015-0001>.

Neshkova, Milena I., and Vaiva Kalesnikaite. 2019. "Corruption and Citizen Participation in Local Government: Evidence from Latin America."

Governance 32 (4): 677–93. <https://doi.org/10.1111/gove.12401>.

- Nunkoo, Robin, Manuel Alector Ribeiro, Vivek Sunnasse, and Dogan Gursoy. 2018. “Public Trust in Mega Event Planning Institutions: The Role of Knowledge, Transparency and Corruption.” *Tourism Management* 66 (June): 155–66. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2017.11.010>.
- Nwabuzor, Augustine. 2005. “Corruption and Development: New Initiatives in Economic Openness and Strengthened Rule of Law.” *Journal of Business Ethics* 59 (1–2): 121–38. <https://doi.org/10.1007/s10551-005-3402-3>.
- Nye, Joseph S. 1967. “Corruption and Political Development: A Cost-Benefit Analysis.” *American Political Science Review* 61 (2): 417–27. <https://doi.org/10.2307/1953254>.
- Olson, Mancur, Dani Rodrik, and Susan Rose-ackerman. 1997. “Corruption and Development : A Review of Issues.” *Journal of Economic Literature* 35 (3): 1320–46.
- Olsson, Sofia Arkhede. 2014. “Corruption and Political Participation.” *QOG Working Paper Series*. Vol. 11.
- Orjuela, Camilla. 2014. “Corruption and Identity Politics in Divided Societies.” *Third World Quarterly* 35 (5): 753–69. <https://doi.org/10.1080/01436597.2014.921426>.
- Papadoulis, Konstantinos J. 2006. “Clientelism, Corruption and Patronage in Greece: A Public Administration Approach.” *Teaching Public Administration* 26 (1): 13–24. <https://doi.org/10.1177/014473940602600102>.
- Pattie, Charles, and Ron Johnston. 2012. “The Electoral Impact of the UK 2009 MPs’ Expenses Scandal.” *Political Studies* 60 (4): 730–50. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.2011.00943.x>.
- Pellegata, Alessandro, and Vincenzo Memoli. 2016. “Can Corruption Erode Confidence in Political Institutions Among European Countries? Comparing the Effects of Different Measures of Perceived Corruption.” *Social*

Indicators Research 128 (1): 391–412. <https://doi.org/10.1007/s11205-015-1036-0>.

Peters, John G., and Susan Welch. 1980. “The Effects of Charges of Corruption on Voting Behavior in Congressional Elections.” *American Political Science Review* 74 (3): 697–708. <https://doi.org/10.2307/1958151>.

Pharr, S. J., and Robert D. Putnam. 2000. “Officials’ Misconduct and Public Distrust: Japan and the Liberal Democracies.” In *Disaffected Democracies: What’s Troubling the Trilateral Countries?*, edited by S. J. Pharr and Robert D. Putnam, 173–201. Princeton: Princeton University Press.

Podol’nyj, N.A., and N.N. Podol’naja. 2014. “Systemic Corruption – A Systemic Threat to the Interaction between Society and the State.” *Criminology Journal of Baikal National University of Economics and Law* 2014 (3): 33–39.

Požega, Željko, Boris Crnković, and Goran Sučić. 2011. “Analysis of the Impact of Corruption Index, Education and Social Capital on Economic Development.” *Management* 16 (1): 23–41.

Praino, Rodrigo, Daniel Stockemer, and Vincent G. Moscardelli. 2013. “The Lingering Effect of Scandals in Congressional Elections: Incumbents, Challengers, and Voters.” *Social Science Quarterly* 94 (4): 1045–61. <https://doi.org/10.1111/ssqu.12046>.

Punyaratabandhu, Suchitra. 2008. “Corruption and Government Trust: A Survey of Urban and Rural Inhabitants in the North and Northeast of Thailand.” In *Research in Public Policy Analysis and Management*, 17:179–99. [https://doi.org/10.1016/S0732-1317\(08\)17010-5](https://doi.org/10.1016/S0732-1317(08)17010-5).

Radin, Dagmar. 2013. “Does Corruption Undermine Trust in Health Care? Results from Public Opinion Polls in Croatia.” *Social Science & Medicine* 98 (December): 46–53. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2013.08.033>.

Richey, Sean. 2010. “The Impact of Corruption on Social Trust.” *American Politics Research* 38 (4): 676–90.

<https://doi.org/10.1177/1532673X09341531>.

- Riera, Pedro, Pablo Barberá, Raúl Gómez, Juan Antonio Mayoral, and José Ramón Montero. 2013. "The Electoral Consequences of Corruption Scandals in Spain." *Crime, Law and Social Change* 60 (5): 515–34.
<https://doi.org/10.1007/s10611-013-9479-1>.
- Rinaldi, Sergio, Gustav Feichtinger, and Franz Wirl. 1998. "Corruption Dynamics in Democratic Societies." *Complexity* 3 (5): 53–64.
[https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-0526\(199805/06\)3:5<53::AID-CPLX10>3.0.CO;2-L](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-0526(199805/06)3:5<53::AID-CPLX10>3.0.CO;2-L).
- Robinson, Mark. 1998. "Corruption and Development: An Introduction." *European Journal of Development Research* 10 (1): 1–14.
<https://doi.org/10.1080/09578819808426699>.
- Rontos, Kostas, Ioannis Vavouras, Maria Teresa Ciommi, and Luca Salvati. 2019. "Two Faces of the Same Coin? A Comparative, Global Approach to Corruption and Socioeconomic Development." *Quality & Quantity* 53 (4): 1875–94. <https://doi.org/10.1007/s11135-019-00846-0>.
- Rose-Ackerman, Susan. 2006. *International Handbook on the Economics of Corruption*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
<https://doi.org/10.4337/9781847203106>.
- Ryzin, Gregg Van. 2007. "Pieces of a Puzzle: Linking Government Performance, Citizen Satisfaction, and Trust." *Public Performance & Management Review* 30 (4): 521–35. <https://doi.org/10.2753/PMR1530-9576300403>.
- Schatz, Florian. 2013. "Fighting Corruption with Social Accountability: A Comparative Analysis of Social Mechanisms' Potential to Reduce Corruption in Public Administration." *Public Administration and Development* 33 (3): 161–74. <https://doi.org/10.1002/pad.1648>.
- Schneider, Carsten Q. 2003. "Prospects for the Consolidation of Latin American Democracies: Rethinking the Role of Corruption and Institutional Trust." *Sociologia, Problemas e Práticas*, no. 42: 65–90.

- Semukhina, Olga, and K. Michael Reynolds. 2014. "Russian Citizens' Perceptions of Corruption and Trust of the Police." *Policing and Society* 24 (2): 158–88. <https://doi.org/10.1080/10439463.2013.784290>.
- Seyf, A. 2001. "Corruption and Development: A Study of Conflict." *Development in Practice* 11 (5): 597–605. <https://doi.org/10.1080/09614520120085340>.
- Školník, Milan. 2020a. "The Effects of Corruption on Various Forms of Political Participation in Colombia." *Latin American Policy* 11 (1): 88–102. <https://doi.org/10.1111/lamp.12180>.
- . 2020b. "Corruption and Political Participation: A Review." *Sociální Studia / Social Studies* 17 (1): 89–105. <https://doi.org/10.5817/SOC2020-1-89>.
- Smith, Matthew L. 2011. "Limitations to Building Institutional Trustworthiness through E-Government: A Comparative Study of Two e-Services in Chile." *Journal of Information Technology* 26 (1): 78–93. <https://doi.org/10.1057/jit.2010.17>.
- Snijders, Tom A B, and Roel J Bosker. 1996. *Multilevel Analysis: An Introduction to Basic and Advanced Multilevel Modeling*. London: Sage.
- Solé-Ollé, Albert, and Pilar Sorribas-Navarro. 2018. "Trust No More? On the Lasting Effects of Corruption Scandals." *European Journal of Political Economy* 55 (December): 185–203. <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2017.12.003>.
- Stockemer, Daniel. 2013. "Corruption and Turnout in Presidential Elections: A Macro-Level Quantitative Analysis." *Politics & Policy* 41 (2): 189–212. <https://doi.org/10.1111/polp.12012>.
- Stockemer, Daniel, Bernadette LaMontagne, and Lyle Scruggs. 2013. "Bribes and Ballots: The Impact of Corruption on Voter Turnout in Democracies." *International Political Science Review* 34 (1): 74–90. <https://doi.org/10.1177/0192512111419824>.

- Šubrt, Jiří. 1998. *Kapitoly Ze Sociologie Veřejného Měnění: Teorie a Výzkum Ovlivňování Okolí*. Praha: Karolinum.
- Sundström, Aksel, and Daniel Stockemer. 2015. "Regional Variation in Voter Turnout in Europe: The Impact of Corruption Perceptions." *Electoral Studies* 40 (December): 158–69. <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2015.08.006>.
- Tankebe, Justice. 2010. "Public Confidence in the Police: Testing the Effects of Public Experiences of Police Corruption in Ghana." *British Journal of Criminology* 50 (2): 296–319. <https://doi.org/10.1093/bjc/azq001>.
- Tegel, Simeon. 2018. "Peruvian President Kuczynski Resigns amid Corruption Scandal." *The Washington Post*. 2018. https://www.washingtonpost.com/world/the_americas/peruvian-president-kuczynski-resigns-amid-corruption-scandal/2018/03/21/07d37a2e-2d38-11e8-8dc9-3b51e028b845_story.html.
- Themudo, Nuno S. 2013. "Reassessing the Impact of Civil Society: Nonprofit Sector, Press Freedom, and Corruption." *Governance* 26 (1): 63–89. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0491.2012.01602.x>.
- Thomas, Craig W. 1998. "Maintaining and Restoring Public Trust in Government Agencies and Their Employees." *Administration & Society* 30 (2): 166–93. <https://doi.org/10.1177/0095399798302003>.
- Torcal, Mariano. 2014. "The Decline of Political Trust in Spain and Portugal: Economic Performance or Political Responsiveness?" *American Behavioral Scientist* 58 (12): 1542–67. <https://doi.org/10.1177/0002764214534662>.
- Torsello, Davide. 2016. *Corruption in Public Administration*. Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781785362590>.
- Transparency International. 2019a. "CPI Brazil." 2019. <https://www.transparency.org/country/BRA>.
- . 2019b. "CPI Chile." 2019. <https://www.transparency.org/country/CHL>.
- . 2019c. "CPI Uruguay." 2019.

- <https://www.transparency.org/country/URY>.
- . 2019d. “CPI Venezuela.” 2019.
<https://www.transparency.org/country/VEN>.
- . 2020. “What Is Corruption?” 2020. <https://www.transparency.org/what-is-corruption>.
- Tsaturyan, Sevak, and Phillip J. Bryson. 2010. “Corruption and Development: The Armenian Case.” *International Journal of Economic Policy in Emerging Economies* 2 (4): 356–71. <https://doi.org/10.1504/ijepee.2009.030937>.
- Villoria, Manuel, Gregg G. Van Ryzin, and Cecilia F. Lavena. 2013. “Social and Political Consequences of Administrative Corruption: A Study of Public Perceptions in Spain.” *Public Administration Review* 73 (1): 85–94.
<https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2012.02613.x>.
- Vita, Giuseppe Di. 2011. “Curbing Corruption in Public Administration: A Case Study from Italy.” *International Journal of Public Administration* 34 (10): 631–45. <https://doi.org/10.1080/01900692.2011.586846>.
- Vries, Catherine De, and Hector Solaz. 2017. “The Electoral Consequences of Corruption.” *Annual Review of Political Science* 20: 391–408.
<https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-052715-111917>.
- Wang, Yuan. 2020. “Growth and Development under Different Corruption Regimes.” *The Manchester School* 88 (2): 305–23.
<https://doi.org/10.1111/manc.12302>.
- Warren, M. E. 2015. “The Meaning of Corruption in Democracies.” In *Routledge Handbook of Political Corruption*, edited by Paul M. Heywood, 42–56. Abingdon: Routledge.
- Wei, Shang-jin. 1999. “Corruption in Economic Development: Beneficial Grease, Minor Annoyance, or Major Obstacle?” *World Bank. Policy Research Working Papers*. The World Bank. <https://doi.org/10.1596/1813-9450-2048>.
- Weng, W. W., C. K. Woo, Y. S. Cheng, T. Ho, and I. Horowitz. 2015. “Public

- Trust and Corruption Perception: Disaster Relief.” *Applied Economics* 47 (46): 1–15. <https://doi.org/10.1080/00036846.2015.1039703>.
- Wisitsuwat, Watsarat, and Pandej Chintrakarn. 2012. “Human Development, Corruption and Economic Development: Cross-Country Evidence.” *European Journal of Scientific Research* 74 (3): 469–74.
- Xezonakis, Georgios, Spyros Kosmidis, and Stefan Dahlberg. 2016. “Can Electors Combat Corruption? Institutional Arrangements and Citizen Behaviour.” *European Journal of Political Research* 55 (1): 160–76. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12114>.
- Yglesias, Matthew. 2016. “Panama Papers: A Massive Document Leak Reveals a Global Web of Corruption and Tax Avoidance.” CNBC. 2016. <https://www.cnbc.com/2016/04/04/panama-papers-a-massive-document-leak-reveals-a-global-web-of-corruption-and-tax-avoidance.html>.
- Zakaria, Patty. 2013. “Is Corruption an Enemy of Civil Society? The Case of Central and Eastern Europe.” *International Political Science Review* 34 (4): 351–71. <https://doi.org/10.1177/0192512112466880>.
- Zhang, Yahong, and Min-Hyu Kim. 2018. “Do Public Corruption Convictions Influence Citizens’ Trust in Government? The Answer Might Not Be a Simple Yes or No.” *The American Review of Public Administration* 48 (7): 685–98. <https://doi.org/10.1177/0275074017728792>.
- Zouaoui, A., A. Al Qudah, C. El Aoun, M. Ben Arab, and H. Eleuch. 2018. “Impact of Corruption on Economic Development: Case of Tunisia.” *Applied Mathematics and Information Sciences* 12 (2): 461–68. <https://doi.org/10.18576/amis/120221>.
- Zucker, Lynne G. 1986. “Production of Trust: Institutional Sources of Economic Structure 1840-1920.” *Research in Organizational Behavior* 8: 53–111.